

14. Perkins W. The uses of science: The Montmor Academy, Samuel Sorbière and Francis Bacon. *Seventeenth-Century French Studies*. 1985. Vol. 7. No. 1. P. 155–162.

15. Purver M. *The Royal Society: Concept and Creation*. Cambridge, M.I.T. Press, 1967. 278 p.

16. Rubinstein E. Science Academies in the 21st Century: Can they address the world's challenges in novel ways? *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*. 2012. Vol. 63. P. 387–400.

17. *The Institutionalization of Science in Early Modern Europe*. Ed. by Mordechai Feingold, Giulia Giannini. Leiden, Koninklijke Brill, 2020. 340 p.

18. Watson E. The Early Days of the Académie des Sciences as Portrayed in the Engravings of Sébastien Le Clerc. *Osiris*. 1939. Vol. 7. P. 556–587.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-159>

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Стефанчишен Роман Володимирович,
доктор філософії в галузі права

З моменту запровадження в Україні правового режиму воєнного стану діяльність щодо запобігання корупції постійно змінюється з врахуванням потреб правозастосування та виконання завдань, взятих Україною в межах євроінтеграції. Первинно частка антикорупційних заходів була повністю скасована або суттєво обмеженою. Наприклад: було зупинено обов'язкове декларування у відповідності до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03.03.2022 р. [1]). В перші місяці воєнного стану було обмежено дію обмеження щодо одержання подарунків (п. 2³ розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції») [2].

Необхідно враховувати й роз'яснення НАЗК означеного періоду щодо оновлених положень антикорупційного законодавства при наступному поданні декларацій різного виду. Зокрема, щодо декларування відомостей про майно у разі його знищення внаслідок бойових дій під час збройної агресії російської федерації проти України. Відповідно, слід виходити з того, що однією з підстав припинення права

власності на майно є його знищення (ст. 346 ЦК України). У разі знищення об'єкта нерухомості відомості про такий об'єкт підлягають відображенню у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації до моменту виключення відомостей про такий об'єкт з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Знищені транспортні засоби знімаються з обліку у встановленому законодавством порядку (п. 45 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388). До зняття з обліку знищеного транспортного засобу відомості про нього відображаються у розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» декларації. У разі знищення об'єкта незавершеного будівництва або цінного рухомого майна (крім транспортних засобів) відомості про таке майно не підлягають декларуванню. При цьому, у декларації щорічній (з будь-якою позначкою), декларації кандидата на посаду за 2021 рік зазначаються відомості про об'єкти декларування станом на 31 грудня 2021 року. У разі припинення права власності на майно у результаті його руйнування (знищення) ПСЗ не подається [3].

Наведені послаблення або взагалі скасування дії антикорупційних заходів під час дії правового режиму воєнного стану перетворились на значні корупційні фактори, що підвищили корупційні ризики, зловживання публічними службовцями своїми повноваженнями, а тому мали забезпечуватись належними запобіжними вимогами пропорційності. Водночас, тривалість дії воєнного стану, опосередкувала потребу перегляду підходу до застосування антикорупційних заходів. У результаті, 20 вересня 2023 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» [4].

Вказаним нормативно-правовим актом встановлено такі положення: здійснення заходів фінансового контролю, зокрема подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відновлюється у повному обсязі та здійснюється з урахуванням визначних особливостей; тимчасово Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечує відкритий цілодобовий доступ до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; на період до припинення або скасування воєнного

стану визначені суб'єкти декларування мають право не зазначати в декларації відомості щодо об'єкта, що є місцем їх фактичного проживання та/або місцем фактичного проживання членів їх сім'ї, а також відомості про місце фактичного проживання або поштову адресу, на яку суб'єкту декларування Національним агентством з питань запобігання корупції може бути надіслано кореспонденцію [4]. З моменту переоцінки дієвості антикорупційних заходів в період дії воєнного стану в подальшому було не тільки реанімовано заходи фінансового контролю, але й продовжено подальше удосконалення антикорупційної діяльності в цілому.

Тривалий час в Україні були відсутні нормативні підстави оновлення антикорупційної політики. Примітно, що незважаючи на дію правового режиму воєнного стану було прийнято оновлений концепт антикорупційної політики та розроблено план реалізації заходів антикорупційної політики. Так, Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки», якого прийнято 20 червня 2022 року визначено не лише основоположні засади антикорупційної політики, але й встановлено механізми її якісного виконання:

координації реалізації антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми, що має забезпечуватись координаційною робочою групою з питань антикорупційної політики як консультативно-дорадчим органом, співголовами якого за посадами є Голова Національного агентства та Міністр Кабінету Міністрів України;

моніторингу ефективності антикорупційної політики, що здійснюється через встановлення зобов'язання спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та виконавців державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії подавати до Національного агентства статистичну інформацію про результати своєї роботи з обов'язковим зазначенням конкретних даних (наприклад, кількість повідомлень про кримінальні корупційні правопорушення та кількість обвинувальних актів, переданих до суду у провадженнях про кримінальні корупційні правопорушення; кількість заведених оперативно-розшукових справ та їх результативність; кількість осіб, стосовно яких до суду направлено обвинувальні акти щодо вчинення ними кримінальних корупційних правопорушень, а також кількість осіб, стосовно яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією; кількість осіб, стосовно яких набрав законної сили обвинувальний вирок суду щодо вчинення ними кримінальних корупційних правопорушень, а також на яких накладено адміністративне стягнення за правопорушення, пов'язане з корупцією (з виокремленням інформації про осіб, провадження стосовно яких здійснювалися у зв'язку з повідомленнями

викривачів); відомості про розмір збитків і шкоди, завданих корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, стан та обсяги їх відшкодування з зазначенням інформації про провадження, які здійснювалися у зв'язку з повідомленнями викривачів тощо [5].

Для практичного втілення встановлених у законодавстві положень щодо антикорупційної політики було прийнято Державну антикорупційну програму на 2023-2025 роки. Серед основних принципів антикорупційної програми виділено: оптимізацію функцій держави та місцевого самоврядування, що означає усунення дублювання повноважень різними органами та випадків реалізації одним і тим самим органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики; цифрову трансформацію реалізації повноважень державними органами та органами місцевого самоврядування як основу для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності; створення більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб; забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення; формування в суспільстві нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права [5].

Питання впливу воєнного стану прямо практично нівелюються в Державній антикорупційній програмі, за виключенням таких аспектів як: необхідність врегулювання питання набуття статусу викривачів військовослужбовцями, забезпечення належними каналами подання повідомлень та забезпечення заходів правового та іншого захисту таких викривачів як в умовах воєнного стану, так і після його припинення чи скасування; виділення в якості проблеми в сфері оборони – непрозорого та неефективного користування та розпорядження землями оборони, об'єктами нерухомості в оборонно-промисловому комплексі, а також надлишковим рухомим військовим майном, об'єктами інтелектуальної власності; неконтрольоване споживання пального, яке закуповується для потреб Збройних Сил [6].

Література:

1. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20/ed20220303#Text>.

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

3. Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в

умовах воєнного стану (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента, проведення перевірок) від 07.03.2022 р. № 4. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-4-vid-07-03-2022-shhodo-zastosuvannya-okremyh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-v-umovah-voennogo-stanu-podannya-deklaratsiyi-p/>

4. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану: Закон України від 20.09.2023 р. № 3384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#n8>

5. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n20>

6. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-160>

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Гончарова-Парфьонова Ольга Олегівна

аспірантка кафедри кримінального права

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

У науці кримінального постійно обговорюється питання щодо вдосконалення кримінального законодавства, одним з аспектів якого є визначення юридичної природи провокації кримінального правопорушення та її місця в системі норм кримінального закону. У доктрині на сучасному етапі її розвитку все ж немає єдиної думки щодо оцінки дій провокатора, і нерідко можна зустріти віднесення провокації до співучасті.

Так, в енциклопедичній літературі під провокацією розуміються «підбурювання, спонукання окремих груп, організацій до дій, які можуть спричинити настання тяжких наслідків» або «навмисні дії проти окремих осіб, організацій, держав тощо з метою штовхнути їх на згубні